

Napísané špeciálne pre mladých ľudí

Od roku 1989 existuje medzinárodný dokument, ktorý sa volá **Dohovor o právach dieťaťa**. Dohovor hovorí, čo sa musí robiť pre všetky deti na svete, čiže aj pre vás, aby ste vyrastali v zdraví, v bezpečí, mohli chodiť do školy, váš názor bol vypočutý a aby s vami bolo zaobchádzané spravodlivo. Je samozrejmé, že aj vy máte určitú **zodpovednosť a povinnosti voči ostatným** deťom a dospelým, pretože aj oni majú svoje práva. Nie všetci tento Dohovor poznajú a tak je aj na tebe, ako rýchlo sa o ňom dozvedia.

Ak niekto porušuje tvoje práva alebo vidíš, že sú porušované práva iných detí, môžeš kedykoľvek zavolať na Linku detskej istoty UNICEF na bezplatné anonymné číslo 116 111.

Článok 1

Každý človek do 18 rokov života má všetky práva uvedené v tomto Dohovore.

Článok 2

Tieto práva máš bez ohľadu na to, kto si, kto sú tvoji rodičia, akú máš farbu pleti, akého si pohlavia či vierovyznania, čo si myslíš, akým jazykom hovoríš, či si telesne alebo inak postihnutý/á, alebo či si bohatý/á alebo chudobný/á.

Článok 3

Dospelí musia robiť vo vzťahu k deťom len to, čo je pre ne najlepšie.

Článok 4

Vlády musia urobiť všetko preto, aby tvoje práva boli dodržiavané.

Článok 5

Tvoji rodičia či opatrovníci majú právo a zodpovednosť usmerňovať ťa tak, aby si mal/a z tvojich práv najväčší osoh.

Článok 6

Máš právo na život a rozvíjať sa tak, aby si využil/a svoj plný potenciál.

Článok 7, 8

Máš právo na registráciu tvojho mena a štátnu príslušnosť. Máš právo poznať svojich rodičov a právo na ich starostlivosť.

Článok 9

Od svojich rodičov by si nemal/a byť oddelený/á, iba ak by takéto odlúčenie bolo pre teba to najlepšie. Ak sa tvoji rodičia rozhodnú žiť oddelene, aj keď budeš bývať len z jedným z nich, máš právo stýkať sa s obidvomi rodičmi, pokiaľ ti to neubližuje.

Článok 10

Ak ty a tvoji rodičia musíte žiť v iných krajinách, máš právo žiť spolu s rodičmi v jednej krajine. Ak tvoji rodičia žijú v rôznych krajinách, máš právo navštevovať oboch rodičov.

Článok 11

Nikto ťa nesmie uniesť ani ti brániť vrátiť sa domov, a ak sa tak náhodou stane, vlády sa musia zo všetkých síl snažiť o tvoje navrátenie.

Článok 12

Máš právo povedať svoj názor vo všetkých veciach, ktoré sa ťa týkajú a tvoj názor musí byť braný vážne.

Článok 13

Máš právo vyhľadávať informácie a povedať, čo si myslíš, či už ústne, písomne, formou umenia, avšak tvoj prejav nemôže útočiť na iných.

Článok 14

Máš právo myslieť si, čo chceš, a vyznávať také náboženstvo, aké chceš. Tvoji rodičia by ti mali pomôcť naučiť ťa rozlišovať, čo je dobré a čo zlé.

Článok 15

Máš právo stretávať sa, kamarátiť sa a združovať sa s inými ľuďmi, pokiaľ to nezasahuje do práv iných.

Článok 16

Máš právo na súkromie. Môžeš si napríklad viesť denník, do ktorého nemá nikto právo nazrieť.

Článok 17

Máš právo získavať informácie z médií z celého sveta. Dospelí musia zabezpečiť, aby si dostával/a informácie, ktorým dokážeš porozumieť.

Článok 18

Obidvaja tvoji rodičia sa musia podieľať na tvojej výchove a robiť pre teba len to najlepšie.

Článok 19

Nikto ti nesmie ubližovať (ani tvoji rodičia). Dospelí musia zabezpečiť, aby si bol/a chránený/á proti zneužívaniu, násiliu a zanedbávaniu.

Článok 20

Ak nemáš rodičov, alebo ak pre teba nie je bezpečné, aby si so svojimi rodičmi žil/a, máš právo na ochranu a opateru rešpektujúcu tvoje náboženstvo, kultúrnu identitu a jazyk.

Článok 21

Ak ťa majú adoptovať, musí všetko prebiehať takým spôsobom, aby to bolo pre teba najlepšie.

Článok 22

Ak si utečencom (to znamená, že si museli opustiť tvoju krajinu, pretože život v nej by pre teba nebol bezpečný), máš právo na zvláštnu ochranu a pomoc.

Článok 23

Ak si postihnutý/á, buď mentálne alebo fyzicky, máš právo na špeciálnu starostlivosť a vzdelávanie, ktoré ti pomôžu vyrásť rovnakým spôsobom, ako ostatné deti.

Článok 24

Máš právo na zdravie. Znamená to, že keď si chorý, máš nárok na profesionálnu starostlivosť a lieky. Vlády sa musia zo všetkých síl snažiť, aby deti neochoreli a to najmä tým, že im poskytnú zdravotnú starostlivosť, čistú vodu, zdravú stravu a čisté životné prostredie. Bohatšie krajiny musia v tomto pomáhať tým chudobnejším.

Článok 25

Ak žiješ mimo domova (napríklad si v nemocnici, v náhradnom ústavnom zariadení alebo vo väzení), máš právo na pravidelnú kontrolu a hodnotenie ako sa s tebou zaobchádza a ako je o teba postarané.

Článok 26

Vláda musí poskytnúť pomoc pre rodiny s deťmi, ktoré sú v sociálne slabej situácii, vrátane sociálneho poistenia.

Článok 27

Máš právo na primeranú životnú úroveň. To znamená, že majú byť naplnené tvoje fyzické, psychické a sociálne potreby. Ak si to rodičia nemôžu dovoliť, musí pomôcť vláda.

Článok 28

Máš právo na vzdelanie. Základné vzdelanie musí byť bezplatné. Mal/a by si tiež mať možnosť chodiť do strednej školy.

Článok 29

Účelom tvojej výchovy je plne rozvinúť vašu osobnosť, talent a duševné a fyzické schopnosti. Výchovou by si mal/a získať úctu voči ľudským právam, kultúrnej identite, životnému prostrediu ako i voči hodnotám a kultúrnej identite iných.

Článok 30

Ak si členom menšiny, máš právo na vlastnú kultúru, vyznávanie a praktizovanie vlastného náboženstva a používanie vlastného jazyka.

Článok 31

Máš právo hrať sa, právo na oddych a voľný čas a právo na účasť na kultúrnych a umeleckých aktivitách.

Článok 32

Máš právo na ochranu pred prácou na miestach alebo v podmienkach, ktoré by mohli uškodiť tvojmu zdraviu alebo prekážať tvojmu vzdelávaniu. Ak na tvojej práci niekto zarába, mal/a by si dostať spravodlivo zaplatené.

Článok 33

Máš právo byť chránený/á pred drogami a ľuďmi, ktorí sa živia výrobou a predajom drog.

Článok 34

Máš právo na ochranu proti pohlavnému zneužívaniu. Znamená to, že nikto nesmie s tvojim telom robiť nič, čo sám/sama nechceš, napríklad fotiť a dotýkať sa ho, alebo nútiť ťa hovoriť veci, ktoré povedať nechceš.

Článok 35

Nikto ťa nesmie uniesť alebo predať.

Článok 36

Musíš byť chránený/á aj pred všetkými inými formami zlého zaobchádzania.

Článok 37

Aj keď spravíš niečo nesprávne, nikto ťa nesmie potrestať spôsobom, ktorý by ťa ponižoval, alebo ti ubližoval. Nikdy by ťa nemali zatvoriť do väzenia a keď, tak len v krajnom prípade, len na nevyhnutný čas a nie s inými dospelými. Ak si uväznený/á, máš právo na zvláštnu starostlivosť a pravidelné návštevy tvojich príbuzných.

Článok 38

Máš právo na ochranu v časoch vojny. Ak ešte nemáš pätnásť rokov, nesmieš byť v armáde ani sa zúčastňovať bojov.

Článok 39

Ak si sa stal/a obeťou zanedbávania, zneužívania, vykorisťovania, mučenia alebo si obeťou vojny, máš právo na osobitú starostlivosť a špeciálnu pomoc, ktorá ti pomôže obnoviť zdravie, dôstojnosť a sebaúctu.

Článok 40

Ak si bol/a obvinený/á z porušenia zákona, polícia, právnici a sudcovia s tebou musia zaobchádzať s úctou a rešpektom a zabezpečiť, že rozumieš všetkému, čo sa okolo teba deje. Máš právo na pomoc právnik a spravodlivý proces, ktorý berie do úvahy tvoj vek a stav. Ochrana tvojho súkromia musí byť rešpektovaná.

Článok 41

Ak určité zákony v jednotlivých krajinách chránia deti vo väčšej miere ako vyžaduje Dohovor, potom musia tieto zostať v platnosti.

Článok 42

Všetci dospelí a všetky deti musia tento Dohovor poznať.

Článok 43-54

Tieto články hovoria o tom, ako by vlády, medzinárodné organizácie ako UNICEF a iné organizácie na ochranu práv detí mali pracovať, aby sa zabezpečila ochrana tvojich práv.